

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา 1 (ส 071) ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีสาระสำคัญดังนี้

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา 1 (ส 071) ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

ตัวอย่างประชากรเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 244 คน และ ครูผู้สอน 244 คน จากโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 244 โรงเรียน โดยสุ่มมาร้อยละ 10 จากจำนวนโรงเรียนในทุกจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา 1 (ส 071) ในด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน จำนวน 2 ฉบับ โดยแบบสอบถามฉบับที่ 1 สำหรับผู้บริหารโรงเรียน และแบบสอบถามฉบับที่ 2 สำหรับครูผู้สอนวิชาท้องถิ่นของเรา แบบสอบถามทั้ง 2 ฉบับแบ่งเป็น 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 เป็นสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สภาพการใช้หลักสูตร และ ตอนที่ 3 ปัญหาการใช้หลักสูตร

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืน 470 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.31 ของแบบสอบถามทั้งหมด จากผู้บริหารโรงเรียน 234 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.90 จากครูผู้สอน 236 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.72 และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยการแจกแจงความถี่และคำนวณค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

สถานการณ์ภาพข้อมูลเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนวิชาท้องถิ่นของเรา

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุตั้งแต่ 46 - 55 ปี มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ มีอายุราชการในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน ตั้งแต่ 16 - 20 ปี มีงานสอน ส่วนใหญ่สอนในระดับประถมศึกษา และไม่เคยได้รับการอบรมการใช้หลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา มีความต้องการใช้หลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา 2 และวิชาท้องถิ่นของเรา 3 ต่อจากการใช้หลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา 1 และปัญหาที่เป็นอุปสรรคที่ไม่สามารถใช้หลักสูตรได้คือ ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ในการพัฒนาหลักสูตร

ครูผู้สอนวิชาท้องถิ่นของเราส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุตั้งแต่ 36 - 45 ปี มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่จบการศึกษาในสาขาวิชาอื่น ประสบการณ์การสอนวิชาท้องถิ่นของเรา 1 - 3 ปี และได้รับมอบหมายจากผู้บริหารโรงเรียน หน้าที่พิเศษนอกจากงานสอนคือครูประจำชั้น ระดับที่สอนส่วนใหญ่สอนในระดับมัธยมศึกษาและกลุ่มวิชาที่สอนนอกจากวิชาท้องถิ่นของเราคือ กลุ่มวิชาการงานและอาชีพ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมการใช้หลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา มีความต้องการใช้หลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา 2 และท้องถิ่นของเรา 3 ต่อจากการใช้หลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา 1 และต้องการสนับสนุนในด้านการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร

สภาพการใช้หลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา

การบริหารหลักสูตร

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ตอบว่ามีการสนับสนุนด้านการเตรียมบุคลากรครู ด้านการจัดเตรียมและบริการสื่อการเรียนการสอน ด้านการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร โดยร้อยละ 60.68 ได้สำรวจสื่อการเรียนที่เกี่ยวข้องกับวิชาท้องถิ่นของเรา ร้อยละ 52.74 ได้สอบถามครูฝ่ายวิชาการเพื่อนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร และร้อยละ 45.30 ได้สนับสนุนให้ครูศึกษาหลักสูตรด้วยตนเอง

ในด้านสถานที่ และด้านงบประมาณพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนน้อยที่ตอบว่าได้มีการสนับสนุนในด้านนี้ โดยร้อยละ 39.74 ได้สนับสนุนการจัดศูนย์ข้อมูลท้องถิ่นในห้องสมุด ร้อยละ 36.32 ได้สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน

ครูผู้สอนมีส่วนน้อยที่ตอบว่า ได้รับการสนับสนุนและเตรียมความพร้อม ด้านบุคลากร ครู ด้านสถานที่ ด้านงบประมาณ ด้านการจัดเตรียมและบริการสื่อการเรียนการสอนด้านการนิเทศ และติดตามผลการใช้หลักสูตร โดยร้อยละ 42.80 ได้รับการสนับสนุนให้จัดป้ายนิเทศในโรงเรียน ร้อยละ 37.18 ได้รับการสนับสนุนให้ไปศึกษาดูงานด้านสื่อการเรียนการสอน ร้อยละ 32.63 ได้รับการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรจากครูวิชาการโรงเรียน ร้อยละ 32.30 ได้รับการเตรียมความพร้อมในเรื่องความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร และร้อยละ 22.03 ได้รับการจัดสรรงบประมาณในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ตอบว่า มีการสนับสนุน ด้านการจัดเตรียมการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล การเรียน โดยร้อยละ 79.06 ได้ส่งครูไปศึกษาดูงานด้านการวัดและประเมินผลการเรียน ร้อยละ 64.53 ได้สนับสนุนการศึกษานอกสถานที่ ร้อยละ 60.68 ได้สอบถามความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรจากครูผู้สอน ร้อยละ 59.40 ได้สนับสนุนการจัดอบรมการเล่นพื้นบ้านของท้องถิ่นในโรงเรียน ร้อยละ 55.98 ได้จัดส่งครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ร้อยละ 55.55 ได้จัดส่งครูเข้ารับการอบรมการผลิตและการใช้สื่อการเรียน และร้อยละ 53.83 ได้มอบหมายให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการสอน

สำหรับการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรพบว่า มีผู้บริหารโรงเรียนส่วนน้อยที่ตอบว่า ได้มีการสนับสนุนการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร โดยร้อยละ 24.36 ได้ประสานงานกับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาเพื่อร่วมกันจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่า มีการดำเนินการในด้านการเตรียมการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน ด้านการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน โดยร้อยละ 79.24 ได้ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ชั้นในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนในห้องเรียน ร้อยละ 70.76 ได้กำหนดให้นักเรียน รักและผูกพัน ภาคภูมิใจในท้องถิ่นเป็น วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน ร้อยละ 60.50 มีการจัดป้ายนิเทศให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นแก่ชุมชน ร้อยละ 55.93 ได้จัดเตรียมกำหนดการสอนทั้งภาคเรียนและผลิตแผนภาพ แผนภูมิ แผนที่และแผ่นป้ายต่าง ๆ ร้อยละ 51.69 ได้ยึดหลักความสอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้ในการผลิตและใช้สื่อการเรียน และร้อยละ 50.00 มีการจัดอบรมวัฒนธรรมท้องถิ่นใน โรงเรียน

ในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ร้อยละ 85.17 ตอบว่า ได้ใช้แบบทดสอบในการวัดและประเมินผลการเรียน และร้อยละ 79.24 ได้มีการวัดและประเมินผล หลังจากสอนจบในแต่ละจุดประสงค์

สำหรับการดำเนินการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรและการจัดทำแผนการสอนพบว่า มีครูผู้สอนส่วนน้อยที่ตอบว่า ได้ดำเนินการ โดยร้อยละ 37.71 ได้เข้ารับการอบรมความรู้เกี่ยวกับ หลักสูตรก่อนที่จะจัดทำแผนการสอนและร้อยละ 14.28 ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำเอกสารประกอบ หลักสูตร

ปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา

ด้านการบริหารหลักสูตร

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาในทุกด้าน โดยร้อยละ 80.77 เป็นปัญหา ห้องเรียนไม่เพียงพอ ร้อยละ 76.50 สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อความต้องการ ร้อยละ 72.65 ขาดการจัดประชุมอบรมสัมมนา ร้อยละ 72.64 ขาดแคลนบุคลากรในการนิเทศและติดตาม ผลการใช้หลักสูตร ร้อยละ 69.66 ขาดงบประมาณในการสนับสนุนการใช้หลักสูตร

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาในทุกด้าน โดยร้อยละ 79.24 เป็นปัญหาขาดการวางแผนการนิเทศร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน และขาดงบประมาณในการให้การ สนับสนุน ร้อยละ 70.76 ขาดสถานที่ในการจัดห้องศูนย์สื่อการเรียนการสอน ร้อยละ 66.50 ขาด การจัดอบรมการใช้หลักสูตร และร้อยละ 60.17 ห้องเรียนไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

การจัดการเรียนการสอน

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาในทุกด้าน โดยร้อยละ 81.20 ขาดการ ติดตามผลการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน ร้อยละ 80.77 ขาดการจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการ จัดทำแผนการสอน ร้อยละ 77.78 ขาดเอกสารประกอบการผลิตสื่อให้แก่ครู ร้อยละ 77.35 ขาดข้อมูลให้แก่ครูในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร ร้อยละ 76.92 ครูผู้สอนไม่มีเวลาในการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเนื่องจากต้องสอนหลายระดับและหลายวิชา ร้อยละ 73.50 ขาด ความร่วมมือจากศึกษานิเทศก์และผู้เชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมการเรียน ร้อยละ 72.65 ขาดการ

จัดอบรมความรู้ให้แก่ครูผู้สอนในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร ร้อยละ 63.68 ร้อยละ 62.39 ขาดการประสานงานและปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาทุกด้าน โดย ร้อยละ 83.47 ขาดการวางแผนในการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนร่วมกับคณะครูในโรงเรียน ร้อยละ 81.78 ขาดเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ร้อยละ 77.88 ขาดเอกสารประกอบหลักสูตร ร้อยละ 61.86 ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตสื่อ ร้อยละ 66.10 ขาดความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย ร้อยละ 60.59 ขาดความร่วมมือจากศึกษานิเทศก์และผู้เชี่ยวชาญในการสาธิตวิธีการสอนใหม่ ๆ ร้อยละ 58.05 ขาดการนำข้อมูลย้อนกลับมาใช้แก้ปัญหาการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา ของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ในด้านการบริหารหลักสูตรและด้านการจัดการเรียนการสอนสรุปได้ดังนี้

การบริหารหลักสูตร

ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีข้อเสนอแนะพอสรุปได้ว่า ควรมีการจัดอบรมการใช้หลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา และแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเราในระดับจังหวัดโดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดสรรอาคารสถานที่ให้เพียงพอเพื่อจัดห้องพิพิธภัณฑสถาน ห้องสังคมศึกษา ห้องกิจกรรมชุมนุม และสนับสนุนงบประมาณในการจัดเตรียมสถานที่เพื่อใช้หลักสูตร มีการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องและมีศึกษานิเทศก์ในกลุ่มสังคมศึกษาสำหรับโรงเรียนโครงการขยายโอกาสโดยเฉพาะ

การจัดการเรียนการสอน

ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีข้อเสนอแนะการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนดังนี้คือ ควรมีการจัดอบรมการเขียนแผนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ การจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา ครูผู้สอนควรมีส่วนร่วมในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร และหน่วยงานที่รับผิดชอบควรจัดเอกสารที่เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้แก่ครูผู้สอน หน่วยงานที่รับผิดชอบควรจัดทำสื่อการสอนที่เป็นสไลด์ วิดีทัศน์ ในระดับจังหวัดเพื่อให้กับโรงเรียนที่เปิดสอนวิชาท้องถิ่นของเรา มีการนำเทคนิควิธีการสอนใหม่มาแนะนำและสาธิตให้แก่ครูผู้สอน ควรสนับสนุนการจัดนิทรรศการวัฒนธรรมพื้นบ้าน การจัดกิจกรรม

การประกวดดนตรีพื้นบ้าน หัตถกรรมพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน และจัดอบรมการสร้างแบบทดสอบและการวิเคราะห์แบบทดสอบสำหรับวิชาท้องถิ่นของเรา

การอภิปรายผล

1. การบริหารหลักสูตร

1.1 ด้านบุคลากรครู

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ตอบว่ามีการเตรียมบุคลากรก่อนการใช้หลักสูตรโดยการสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูศึกษาหลักสูตรด้วยตนเองและส่งครูเข้ารับการอบรม ซึ่งในเรื่องนี้ สังกัด อุทยานันท์ (2528) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลักสูตร โดยให้บริการวัสดุหลักสูตร สื่อการเรียนการสอนด้านต่างๆ แก่ครู และจากงานวิจัยพบว่า มีครูผู้สอนส่วนน้อยที่ได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนการใช้หลักสูตร โดยได้รับการเตรียมความพร้อมเรื่องความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร ซึ่ง บุญมี เณรยอด (2529) และวิชัย ราชบุรีศิริ ได้กล่าวว่า ครูจะต้องศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตร หนังสือเรียน แผนการสอน และวัสดุอื่นๆ สำหรับปัญหาของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนส่วนในด้านการเตรียมบุคลากรใหญ่ตอบว่า ขาดการจัดอบรมการใช้หลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา จากผลการวิจัยพบว่า บุคลากรครูที่สอนวิชาท้องถิ่นของเราในโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาในกลุ่มวิชาสังคมศึกษาและสอนตรงสาขาวิชามีน้อย ดังเช่นงานวิจัยของ ฉวีวรรณ พุณนาผล (2536) ที่ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดบุคลากรวิชาเอก และบุคลากรไม่เพียงพอ เช่นเดียวกับรายงานผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ได้พบว่า ขาดแคลนบุคลากรเฉพาะวิชา และงานวิจัยของ วิจิตรา บุชบา (2434) ได้ศึกษาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า บุคลากรไม่เพียงพอ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร จากเหตุผลดังกล่าวจึงอาจส่งผลถึงการจัดการเรียนการสอนวิชาท้องถิ่นของเราไม่บรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตร

1.2 ด้านสถานที่

จากผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีส่วนน้อยที่ตอบว่าได้สนับสนุนและได้รับการสนับสนุนการจัดเตรียมด้านสถานที่ วิชาท้องถิ่นของเราเป็นวิชาบังคับเลือกผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนส่วนใหญ่ได้สนับสนุนและจัดเตรียมในวิชาบังคับแทนซึ่งก็ยังไม่สามารถดำเนินการได้เพียงพอ แต่การจัดสถานที่สำหรับการเรียนการสอนไม่จำเป็นต้องจัดเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนสามารถจัดเตรียมสถานที่อื่นซึ่งสามารถเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เพราะการเรียนรู้สามารถเรียนรู้ได้จากการจัดป้ายนิเทศในห้องเรียน จัดมุมข้อมูลท้องถิ่นในห้องสมุด และการจัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในโรงเรียน ดังงานวิจัยของ แฮริส (Harris, 1982) ได้กล่าวถึงความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่ มาจากการนำสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนมาจัดการเรียนการสอน ในด้านปัญหาผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาการขาดแคลนห้องเรียน ดังงานวิจัยของ ซาลี ทิววงษ์ (2536) ได้ศึกษาการใช้หลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขาดแคลนห้องเรียน และไม่สามารถแยกห้องเรียนได้ เช่นเดียวกับการศึกษาของ สมใจ ชมวิจิตร (2536) ได้ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า อาคารเรียนและห้องเรียนไม่เพียงพอ จึงอาจสรุปได้ว่าการบริหารหลักสูตรยังมีปัญหาด้านสถานที่ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนควรให้ความสำคัญในการจัดเตรียมด้านสถานที่เนื่องจากเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ของผู้เรียน

1.3 งบประมาณ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนน้อยที่ตอบว่ามีการสนับสนุนและครูผู้สอนส่วนน้อยที่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ งบประมาณส่วนใหญ่มีน้อยและจัดสรรให้กับวิชาบังคับก่อน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนควรมีการวางแผนเพื่อแสวงหาทรัพยากรในการสนับสนุนการบริหารด้านงบประมาณให้เพียงพอกับความ ต้องการ ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหา คือขาดงบประมาณสนับสนุน ดังงานวิจัยของ พรทิพย์ จิวสีบพงษ์ (2536) ได้ศึกษา การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัด นครสวรรค์ พบว่า งบประมาณมีไม่เพียงพอและการจัดสรรล่าช้า เช่นเดียวกับการศึกษาของศุภย์ พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ (2539) พบว่าปัญหาการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นคือขาดงบประมาณในการดำเนินการ งบประมาณในการสนับสนุนการใช้หลักสูตรนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารหลักสูตรให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนสามารถจัดหลัก

สูตรโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้หลักสูตร เช่นการจัดโครงการทอดผ้าป่าการศึกษา หรือหรือหน่วยงานธุรกิจเอกชนเข้ามีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนด้านงบประมาณในการใช้หลักสูตร

1.4 ด้านการจัดเตรียมและบริการสื่อการเรียนการสอน

ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ตอบว่ามีการสำรวจสื่อการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับวิชาท้องถิ่นของเรา และการที่ผู้บริหารโรงเรียนมีการสำรวจสื่อการเรียนการสอนวิชาท้องถิ่นของเรานั้นเป็นการดำเนินการตามนโยบายเพื่อจัดหาสื่อการเรียนการสอน ดังที่ อิริกสัน (Erickson, 1968) กล่าวว่าผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้กำหนดนโยบายและแนวทางในการจัดหาจัดใช้ และการบำรุงรักษาสื่อ เช่นเดียวกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ได้กำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียนมีการสำรวจสื่อการเรียนการสอนเพื่อเตรียมการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา แต่ครูผู้สอนส่วนน้อยตอบว่าได้รับการสนับสนุนการจัดเตรียมสื่อและบริการสื่อการเรียนการสอน อาจเนื่องจากการขาดห้องเรียนในการจัดเตรียมและบริการสื่อการเรียนการสอนและขาดงบประมาณในการสนับสนุน และขาดวัสดุในการผลิตสื่อ โดยสอดคล้องกับปัญหาของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่าสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอกับความต้องการและขาดห้องเรียนในการจัดห้องสื่อ ดังงานวิจัยของ วิจิตรา นุชบา (2534) ได้ศึกษาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ขาดสื่อการเรียนการสอน และขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอน แนวทางในการแก้ปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอนผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนสามารถใช้สื่อที่มีอยู่ในท้องถิ่นและชุมชน เช่นแหล่งโบราณสถาน แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หรือสื่อที่เป็นบุคคล เช่น ศึกษานิเทศก์ หรือบุคคลที่ท้องถิ่นยอมรับว่าเป็นผู้รู้ในท้องถิ่น

1.5 การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร

ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่ตอบว่ามีการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรดำเนินการโดยสอบถามจากครูฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนส่วนใหญ่ได้รับการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรการที่ผู้บริหารส่วนใหญ่ได้ดำเนินการนั้นเป็นการปฏิบัติในลักษณะของการมอบหมายสั่งการโดยการติดตามจากครูฝ่ายวิชาการ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของครูผู้สอนที่ต้องการให้ปฏิบัติและบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรมีการวางแผนการนิเทศร่วมกัน ดังงานวิจัยของ มอเรเดียน (Mooradian, 1986) ที่ว่าผู้บริหารโรงเรียน ครู ศึกษานิเทศก์ ผู้ปกครองควรร่วมมือประสานงานกันในการจัดหลักสูตร ปัญหาผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่พบคือการขาดบุคลากรในการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีงานสอนจึงไม่สามารถดำเนินการสนับสนุนได้และขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ด้านการนิเทศและขาดการนิเทศอย่างต่อเนื่อง

เนื่อง ด้งานวิจัยของ จิวีวรรณ พุณนาผล (2535) พบว่าโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการนิเทศเช่นเดียวกับ อรุณศรี อนันตรศิริชัย (2537) พบว่า การพัฒนาครูยังไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากขาดการนิเทศและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

2. การจัดการเรียนการสอน

2.1 การเตรียมการสอน

ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีการสนับสนุนการจัดเตรียมการสอน โดยการจัดทำแผนการสอน และครูผู้สอนส่วนใหญ่ได้จัดเตรียมการสอนในการจัดทำกำหนดการสอนทั้งภาคเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญของการเตรียมการสอนโดยมีการสนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดเตรียมการสอนซึ่งเป็นการวางแผนล่วงหน้าก่อนที่เริ่มดำเนินการสอน ดังที่ ริชชีย์ (Richey, 1973) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนการสอนนั้นทำให้ครูได้มีการเตรียมการเรียนการสอนล่วงหน้า มีโอกาสได้ค้นคว้าและสามารถจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ด้านการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรนั้นผู้บริหารโรงเรียนส่วนน้อยที่สนับสนุนและครูผู้สอนส่วนน้อยที่ตอบว่ามีส่วนร่วมในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรและได้รับความรู้ก่อนการจัดทำแผนการสอนซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบในงานวิจัย (หน้า 98) พบว่าขาดข้อมูลพื้นฐานในเรื่อง สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของครู ขาดข้อมูลที่เกี่ยวกับท้องถิ่นที่จะจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร ทั้งผู้บริหารโรงเรียนครูผู้สอนตอบว่ามีปัญหาคือ ขาดการจัดอบรมความรู้ในการจัดทำแผนการสอน ขาดการเตรียมความพร้อมก่อนการจัดทำแผนการสอน จากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการอบรม และสำหรับครูผู้สอนที่ได้รับการอบรมส่วนใหญ่สอนในวิชาบังคับแกนของกลุ่มวิชาสังคมศึกษาและในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานมีครูสังคมศึกษาไม่เพียงพอ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ขาดความรู้ในการพัฒนาหลักสูตร ขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร ด้งานวิจัยของ พนอจิษฐ์ โกมลวาช (2536) สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาท้องถิ่นของเรา และงานวิจัยของศุภย์ พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ (2539) พบว่า ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการ พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น จึงกล่าวได้ว่าในการจัดการเรียนการสอนด้านการเตรียมการนั้นยังต้องมีการปรับปรุงแก้ไขและดำเนินการ โดยเฉพาะในการจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตรให้กับครูผู้สอนอย่างเพียงพอ

2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีการสนับสนุนครูผู้สอนในการจัด

กิจกรรมการเรียนการสอนและครูส่วนใหญ่ใช้ทักษะกระบวนการ 9 ชั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหาคือ การขาดความร่วมมือจากศึกษานิเทศก์และผู้เชี่ยวชาญในการหาวิธีสอนใหม่ๆ และครูผู้สอนไม่มีเวลาเนื่องจากต้องสอนหลายวิชาและหลายระดับ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาท้องถิ่นของเรายังไม่สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นทักษะกระบวนการได้ จากการวิจัยพบว่าครูผู้สอนไม่มีเวลาเนื่องจากต้องสอนหลายระดับและหลายวิชาจึงไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ ดังงานวิจัยของศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ (2539) พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่าการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการจะใช้เวลามากกว่าปกติและไม่ได้เนื้อหาสาระเท่าที่ควร ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นในเรื่องนี้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนควรร่วมกันวางแผนเพื่อนิเทศภายในเรื่องแผนการสอนและเชิญศึกษานิเทศก์หรือวิทยากร มาให้ความรู้เรื่องการเขียนแผนการสอน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรมีการแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการสอนใหม่ๆ หรือร่วมมือกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ ดังงานวิจัยของ ศุภลักษณ์ ภูมิพงษ์ (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างแผนการสอนทักษะกระบวนการและการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา ส 071 ท้องถิ่นของเรา 1 พบว่ากลุ่มที่เรียนด้วยแผนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการมีความรู้และทัศนคติที่ดีต่อท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น

2.3 การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน

ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ตอบว่ามีการสนับสนุน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเสริมและครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมโดยมีการจัดป้ายนิเทศให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นแก่ชุมชนมีการสนับสนุนการศึกษาสถานที่มีการจัดอบรมการเล่นพื้นบ้านของท้องถิ่นในโรงเรียน สนับสนุนการจัดค่ายสิ่งแวดล้อมและการจัดตั้งศูนย์พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้าน ในการจัดกิจกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของเพาเวลล์ (Powell, 1990) พบว่าโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จมากในการใช้หลักสูตรนั้นมียุทธศาสตร์สำคัญคือการได้รับสนับสนุนจากผู้บริหารส่วนกลาง การพัฒนาบุคลากร การสนับสนุนจากคณะกรรมการและชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างคณะครูด้วยกัน และจากการวิจัยของ เอเลน เฮอร์เบิร์ต เฟลด์แมน (Alan Herbert Feldman, 1982) พบว่าการสนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยการใช้พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นในการเรียนการสอนประวัติศาสตร์จะทำให้นักเรียนเกิดมโนทัศน์ในประวัติศาสตร์สังคม และประวัติศาสตร์วัฒนธรรมในท้องถิ่น เช่นเดียวกับงานวิจัยของ อเล็กซานเดอร์ มินเตอร์ (Alexander Minter, 1982) พบว่า การนำความรู้ทางวัฒนธรรมและการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน

การศึกษาจะทำให้สมาชิกใหม่ในชุมชนเข้าใจวัฒนธรรมดั้งเดิมและวัฒนธรรมใหม่ด้วยดี และทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคือ ขาดการติดตามผลการจัดกิจกรรมและขาดการ วางแผนการจัดกิจกรรมร่วมกับคณะครู จึงอาจกล่าวได้ว่า การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอนยังไม่ประสบความสำเร็จ

2.4 การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน

ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ตอบว่ามีการสนับสนุนการใช้สื่อการเรียนการสอนและครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการผลิตแผนภาพ แผนภูมิและแผนที่ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ดังที่ สงัด อุทรานันท์ (2527) ได้กล่าวถึงผู้บริหารโรงเรียนควรจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้แก่ครู สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ มีการผลิตแผนภาพ แผนภูมิ แผนที่ ดังงานวิจัยของ ศุภย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ (2539) พบว่าสื่อการเรียนการสอนที่ครูใช้คือ แผนที่ รูปภาพ แผนภูมิ โดยยึดจุดประสงค์การเรียนรู้และคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัยและพื้นฐานประสบการณ์ของผู้เรียน ดังที่ วิชิตชและชุลเลอร์ (Wittich and Shuller, 1962) ได้กล่าวถึงการเลือกใช้สื่อว่าควรเหมาะสมกับวัยและระดับของนักเรียน สำหรับปัญหาที่พบของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนส่วนใหญ่คือ ขาดเอกสารประกอบการผลิตสื่อและขาดวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อร่วมกันจัดทำสื่อ ดังที่ บุญมี เณรยอด (2529) ได้ให้แนวปฏิบัติในการผลิตและการใช้สื่อไว้ว่าโรงเรียนควรติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นในโรงเรียนเพื่อร่วมกันวางแผนการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน

2.5 การวัดและประเมินผลการเรียน

ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ตอบว่ามีการสนับสนุน ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผล โดยผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่จัดส่งครูไปศึกษาดูงานโรงเรียนที่เปิดสอนวิชาท้องถิ่นของเรามาก่อนดังงานวิจัยของ ไพบุญย์ เดชคำภู (2535) พบว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ให้ครูไปศึกษาดูงานการเรียนการสอนโรงเรียนที่เปิดมาก่อน สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการวัดและประเมินผลการเรียนหลังจากสอนจบในแต่ละจุดประสงค์โดยแบบทดสอบวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ เช่นเดียวกับงานวิจัยของศุภย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ (2539) ที่พบว่า การวัดและประเมินผลของครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ประเมินโดยใช้แบบทดสอบและสามารถวัดผลได้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมอยู่ในระดับมากทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหาคือ ขาดแคลนวิทยากรและผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ด้านการวัดและประเมินผล ขาดความรู้ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน ขาดทักษะในการสร้างแบบทดสอบ

และวิเคราะห์แบบทดสอบ ขาดการนำข้อมูลย้อนกลับมาใช้แก้ปัญหาการเรียนการสอน ดังงานวิจัยของ ฮอปคินส์ (Hopkins, 1986) พบว่าครูผู้สอนขาดการวัดผลการเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียน ครูผู้สอนมีการวัดและประเมินผลหลังจากสอนจบในแต่ละจุดประสงค์โดยใช้แบบทดสอบวัดพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้มากที่สุด แต่สำหรับวิชาท้องถิ่นของเราเป็นวิชาที่ต้องการให้นักเรียนรักและผูกพันกับท้องถิ่นควรมีวิธีการวัดผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร และเนื่องจากเป็นรายวิชาบังคับเลือก ครูผู้สอนบางส่วนอาจไม่ให้ความสำคัญเพราะไม่ได้นำไปสอบเข้าศึกษาต่อจึงทำให้ไม่ได้นำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลวิชาท้องถิ่นของเรา จึงเป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญเพื่อนำไปพัฒนาและปรับพฤติกรรมกรรมการเรียนของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของหลักสูตร ดังนั้นการวัดและประเมินผลการเรียนวิชาท้องถิ่นของเราที่ใช้แบบทดสอบอย่างเดียวในการวัดความรู้ และความจำของนักเรียนนั้นยังไม่เพียงพอ แต่ครูผู้สอนยังสามารถใช้แบบทดสอบอื่นๆ เช่น แบบทดสอบวัดความคิดเห็น แบบทดสอบวัดทัศนคติ และทักษะการมีส่วนร่วม เพื่อวัดพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนให้ตรงตามจุดประสงค์และสอดคล้องกับความต้องการของหลักสูตรที่เน้นให้นักเรียนมีความรัก ผูกพันและภาคภูมิใจในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะแก่หน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

1. สถาบันการศึกษาที่ผลิตครู
  - 1.1 ควรจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ควรให้นิสิตนักศึกษาที่เรียนทางด้านวิชาชีพครูได้ฝึกการพัฒนาหลักสูตร
  - 1.2 การจัดกระบวนการเรียนการสอนควรเน้นการคิดวิเคราะห์และใช้ทักษะกระบวนการในการเรียนรู้
2. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
  - 2.1 ควรจัดการอบรมผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร เนื่องจากส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการอบรมอย่างเพียงพอ
  - 2.2 แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำเอกสารที่เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรที่ใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาท้องถิ่นของเรา
  - 2.3 ควรจัดสรรบุคลากรครูให้เพียงพอและตรงสาขาวิชาเอก
  - 2.4 ควรจัดสรรด้านอาคารสถานที่ให้เพียงพอกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

3. ผู้บริหารโรงเรียน

- 3.1 สนับสนุนให้ครูผู้สอนเข้ารับการอบรมการใช้หลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา
- 3.2 สนับสนุนการจัดกิจกรรมในห้องเรียนและกิจกรรมเสริมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนตระหนักและเห็นคุณค่าของท้องถิ่น
- 3.3 ประสานงานกับหน่วยงานราชการ และแหล่งวิทยาการท้องถิ่นเพื่อใช้หลักสูตร
- 3.4 ร่วมมือกับศึกษานิเทศก์ในการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร

4. ครูผู้สอน

- 4.1 ควรเข้ารับการอบรมการใช้หลักสูตรวิชาวิชาท้องถิ่นของเรา
- 4.2 ควรร่วมมือกับผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ในการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร
- 4.3 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นให้นักเรียนได้พัฒนาค่านิยมและจิตสำนึก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา 1 (ส 071) ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ภูมิภาคอื่นๆ และสังกัด อื่นๆ
2. ควรมีการประเมินการใช้หลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทุกสังกัด